

Een dagje Almeerderstrand

Het is 2028. “Halte Almeerderstrand” klinkt het uit de speakers van de IJmeerlijn. Ik stap uit de metro, die ik een kwartier daarvoor heb gepakt bij Amsterdam Centraal. Het is een warme zomerdag in juli en ik ruil de drukte van de stad graag in voor een dagje rust bij mijn ouders aan de Almeerse kust. Over de Muiderzandweg loop ik richting het strand waar zij op mij wachten bij strandtent Poortdok.

Aan mijn rechterhand ligt de woonwijk Duin. Door de hoge, volle naaldbomen zijn de zandgele huizen nauwelijks te zien. Een jong gezin loopt vanuit de wijk richting het strand. De vader draagt een opblaaskrokodil en het jongetje rent achter zijn vlieger aan.

Links van mij zie ik een roze gloed. Het licht is afkomstig van een *vertical farm*. Een hoge kas die aan de rand van het IJmeer staat. Zo’n beetje elke krop sla die de Almeerder in z’n koelkast heeft liggen, komt uit dit verticale glazen gebouw. In het IJmeer zelf drijft een groot vlot waar drie koeien op staan te grazen. Het is een experiment met een *floating farm*.

‘Alles is maakbaar’ lijkt nog steeds het adagium in Almere te zijn.

Ik loop verder en bots tegen een groepje Chinese toeristen op die foto’s maken van een gigantisch beeld. Eén van de bekende spinnen van kunstenaar Louise Bourgeois wordt tijdelijk geëxposeerd aan het strand. Het is onderdeel van een project dat Almere samen met de stad Bilbao heeft opgezet. De buitenkunst die bij het Guggenheim te vinden is, reist door naar het Almeerderstrand.

Ik speur het drukke strand af en zie dan mijn moeder zwaaien vanaf het terras. Ik schuif aan en bestel een cola. “Kijk, je kunt vanaf hier ons appartement zien”, zegt mijn moeder, terwijl ze wijst naar één van de woontorens naast de jachthaven Marina Muiderzand. Mijn ouderlijk huis in Almere Haven hebben ze pas geleden verkocht. Het was teveel werk om de tuin te onderhouden en bovendien was het ook wel makkelijk om de zeilboot om de hoek te hebben.

“Wie had dat kunnen denken, dat jullie hier ooit nog zouden gaan wonen!” zeg ik. Ik denk terug aan mijn jeugd in Almere en aan hoe ik het Almeerderstrand in de afgelopen 40 jaar heb leren kennen. “Ja”, lacht mijn moeder. “Kun je je nog herinneren dat je hier achter de konijntjes aanrende?”

Het is 1985. Ik word geboren aan de overkant, want daar is een ziekenhuis. Naarden staat er in mijn paspoort, maar ik ben een Almeerder. Ons huis staat aan het water in Almere Haven. Op de grachtjes, die door het oudste stadsdeel van Almere slingerden, bracht ik zomers en winters door. Met de kano voeren we naar 'het onbewoonde eilandje' om daar te kamperen. Op de schaatsen haalde ik vriendjes op om samen naar school te gaan. Zomeravonden brachten we door op één van de stranden van de stad, waar we fikkie stookten en stiekem bier dronken. We waterskieden, we zeilden, we fietsten, we wandelden. Ik groeide op in de natuur.

Almere werd ontwikkeld als overloopgemeente van Amsterdam. Het waren de jaren '70 en de hoofdstad was vies en vol. De tuinstad Almere zou daar tegengewicht aan bieden door *the best of both worlds* van stad en platteland te combineren: wel de voorzieningen van een stad, maar gecombineerd met de rust, de ruimte en het groen van het platteland. Een leefbare stad. Waar je, ongeacht je inkomen, goed moest kunnen wonen.

In de polder werd daarom een landschap aangelegd, waarin drie woonkernen werden ingetekend: Almere Haven, Almere Stad en Almere Buiten. Elk stadsdeel kreeg zijn eigen karakter. Zo was Almere Haven geïnspireerd op een oud Zuiderzeestadje en had daardoor een dorpskarakter. Door de grote oppervlakte van de stad en de tussenliggende groengebieden voelde de afstand tussen de stadsdelen immens.

Wij, dorpelingen uit Almere Haven, kwamen in die beginjaren minder vaak in Almere Stad, dan in 't Gooi en in Amsterdam. Met het fietspontje gingen we naar Huizen om te winkelen. Daar hadden ze een HEMA. In Amsterdam moest je zijn voor de bioscoop.

Maar, voor de natuur bleef je in Almere. Mijn ouders, broer en ik maakten eindeloze wandeltochten door de uitgestrekte stad. Zonder iemand – behalve een verdwaald hert – tegen te komen. Langs de schapen in het Kromslootpark, de vogels bij de Lepelaarsplassen en over het strand. In een stad ontstaan uit en in de natuur viel genoeg te ontdekken.

Konijntjes

"Als je er één vangt mag je 'm houden." Hijgend ren ik terug naar mijn ouders. "Ze rennen te hard, het lukt niet." Ik voel een trillip opkomen. Ik ben vijf. Er zit een pleister op mijn rechterknie. Bert, van Ernie, staat erop. Het is een stormachtige dag in september. Er is niemand behalve wij. Mijn ouders lachen ingehouden. Ze zitten niet te wachten op een konijn in huis. Ik wel, maar ik kan ze niet bijhouden. Of het strand is te groot.

Het is 1994. Op een bord langs de snelweg wordt aangekondigd dat op 29 maart de 100.000ste inwoner is geboren. Boven onze huizen cirkelen vliegtuigjes met sleepteksten en er klinken loeiende sirenes.

De heipalen kunnen de snelle groei van de stad maar nauwelijks bijbenen. Nieuwe woonwijken ontstaan uit het niets. In het niets. Ik herinner me het verjaardagsfeestje van een vriendinnetje waarbij we een dag lang speelden op de bouwplaats, waar hun nieuwe huis zou worden gebouwd.

Na de eerste jaren, waarin veel functioneel wordt gebouwd, komt er vanaf de jaren '90 steeds meer ruimte voor experimentele woningbouw. Vaak zijn de nieuwe bewoners zelf aan zet om hun huis te ontwerpen. Dat leidt tot de meest opvallende creaties, waarvan veel mensen zouden zeggen: "Goh, apart". Maar, het zorgt er ook voor dat Almere een trekpleister wordt voor architectuurliefhebbers van over de hele wereld. De crème de la crème van de moderne stedenbouw vind je hier.

Ik ben negen. Ik zeur regelmatig tegen mijn ouders dat ik 'wijken wil kijken'. In de experimentenwijken 'De Eenvoud', 'De Realiteit' en 'De Fantasie' staan mijn favoriete huizen. Het huis dat alleen maar uit glas bestaat en waar je de bewoners in badjas aan de koffie ziet zitten. Of het huis op zulke hoge poten dat je er droge voeten houdt als de dijken zouden doorbreken.

Zelf droom ik dat ik ooit in een tipi aan het strand zal wonen. En dat ik met onze boot naar school kan zeilen. Die ligt inmiddels in de nieuwe jachthaven die dat jaar is geopend, Marina Muiderzand. Het lijkt er, als je je ogen half dichtknijpt en door je oogharen kijkt, net op Saint Tropez. Daar wonen lijkt me geen verkeerd idee.

Marina Muiderzand

"Hallo, ik ben Marina". Ze geeft met een slappe, klamme hand. Haar vette krulletjes hangen half voor haar ogen. Marina is het eerste vriendinnetje van mijn broer. Nu wil hij geen manege van Lego meer voor mij bouwen. Hij wil liever op zijn kamer zitten, met haar.

Nukkig schuif ik op schoot bij mijn moeder. "Ik vind Marina stom", zeg ik. "Wie heet het er nou hetzelfde als een haven?"

Het is 1998. *“Meisjes van dertien, er net tussenin”*, zong Paul van Vliet ooit. Ik ben dertien en bevind me ergens tussen servet en tafellaken. Hoewel Almere negen jaar ouder is dan ik, lijken we op elkaar. Beide zijn we op de piek van onze groeisput en beide zijn we op zoek naar een eigen identiteit.

In een stad waar elk jaar zo'n 8.000 extra inwoners bijkomen, groeit de vraag naar voorzieningen. Almere Buiten krijgt dat jaar een groot subtropisch zwemparadijs en in Almere Stad komt er een museum voor hedendaagse kunst, De Paviljoens. Ook opent discotheek Eindelijk haar deuren, wat ervoor moet zorgen dat de Almeerse jeugd – eindelijk – niet meer de nachtbus naar het Leidseplein in Amsterdam hoeft te pakken voor een avondje uit.

Almere lijkt een echte stad te worden, maar worstelt ondertussen met haar imago. Hoe behoud je het oorspronkelijke, groene en ruimtelijke karakter van de stad, wanneer er vooral aandacht is voor het steen: het bouwen van huizen en andere gebouwen. Een stad zonder geschiedenis kan op weinig teren en dus lijkt een karaktermoord gauw gepleegd.

Eind jaren '90 lijken jonge tweeverdieners Almere weer achter zich te laten. Ze gaan terug naar Amsterdam, waar het inmiddels weer een stuk leefbaarder geworden is dan in de roerige jaren '70. Zij die blijven klagen dat Almere wel wat gezelliger mag worden. Ook onder niet-Almeeders is het beeld van 'een saaie, aangeharkte slaapstad' zeer hardnekkig.

Om het imago op te vijzelen start de gemeente de campagne 'Het kan in Almere'. Niet in de laatste plaats gericht op de eigen bewoners. Het zou hen moeten helpen het 'minderwaardigheidscomplex' van zich af te schudden dat ze zouden hebben opgebouwd door alle kritiek op de stad. De citymarketing slogan wordt vergezeld van een heus 'Almere lied', waarin de stad wordt bezongen als 'Stad van de fantasie, ruimte en vrijheid. Een stad waar het einde nooit begint.'

Oftewel: hier zijn de mogelijkheden eindeloos. Als dertienjarige herken ik mijzelf daar in en stiekem vind ik die gedachte net zo hoopvol als verlamdend. Zie er maar eens wat van te maken, als de wereld aan je voeten ligt. Almere en ik, we lijken op elkaar.

Naakstrandje

“Zullen we gaan kijken bij het naaktstrandje?”

Als we ons vervelen oppert één van ons al gauw dat 'kijken bij het naaktstrandje' altijd nog een optie is. Wanneer je moe bent van het skeeleren, alle jongens uit klas 1B al besproken hebt en je genoeg McSundae Caramel-ijsjes gegeten hebt, is naakte mensen kijken een welkome afwisseling. Giebelend, zoals alleen meisjes van dertien dat kunnen, liggen we naast elkaar in een laag bosje. Na tien dikke buiken, oude piemels en hangborsten zijn we ook op het naaktstrandje uitgekeken.

Het is 2004. Ik ga studeren in Amsterdam. Goed en wel geïnstalleerd in mijn studentenhuis wordt Theo van Gogh voor de deur neergestoken. Een week later kan een vriend mij net op tijd voor een tram op de Dam wegtrekken. Het was bijna een heel korte studietijd geworden. De grote stad Amsterdam is overweldigend.

Ik ben negentien. Mijn akkefietje met de tram liet me zien in wat voor veilige omgeving ik was opgegroeid. Eén van de speerpunten bij de ontwikkeling van Almere was dat het een *humane* stad moest zijn. Neem de mens als maat der dingen en het wordt prettig vertoeven, zo was het idee. Daarom waren bijvoorbeeld alle verkeersstromen van elkaar gescheiden, zodat je te voet of op de fiets altijd het rijk alleen zou hebben. Niet voor niks moest ik voor mijn rijlessen uitwijken naar 't Gooi. Je zou immers als nieuwbakken autorijder in Almere nooit in een uitdagende verkeerssituatie terechtkomen.

De planologen die aan de tekentafel van Almere zaten bestudeerden menselijk gedrag in de publieke ruimte. Hoe ver lopen mensen gemiddeld als ze winkelen? Hoe ver *willen* ze lopen? Het werd de basis voor de lengte van de winkelstraten. Hoe groot mag een plein zijn wil je, je er nog geborgen voelen? Het werden de uitgangspunten voor de Grote Markt, het centrale plein in Stad. Waar in Almere over alles lijkt te zijn nagedacht, heb ik het idee dat in Amsterdam alles aan het toeval overgelaten is. Ik heb heimwee.

Maar het Almere zoals ik dat ken is in die beginjaren van de 21^e eeuw aan het veranderen. Het gaat de stad voor de wind en de gemeente wil doorgroeien. Het aantal stadsdelen verdubbelt in korte tijd met Almere Hout, Pampus en Poort. Er wordt steeds vaker geknabbeld aan de tussenliggende groengebieden die de stadsdelen op afstand van elkaar zou moeten houden. Immers, dáár is nog ruimte voor huizen. Zo laat een nieuwe woonwijk, Tussen de Vaarten de stadsdelen Stad en Buiten aan elkaar groeien.

Een dichtgroeïende stad was niet het Almere dat ik herinner uit mijn jeugd. Ik zie met lede ogen aan hoe Jeugdland, de vrijplaats waar wij hutten timmerden, plaats maakt voor een woonwijk. Telkens als ik mijn ouders bezoek verbaas ik me over het veranderende uitzicht vanuit de trein. Een nieuwe sporthal, een nieuw appartementencomplex, een nieuw station. Nieuw, nieuw, nieuw.

Wanneer ik op een zaterdag in mei – gedwongen door mijn studentenbaantje – weer eens op het Almeerderstrand kom herken ik mijn Almere niet meer. Daar waar ik fikkie stookte, liep te ravotten, achter konijntjes aanrende zie ik een nederzetting van vrouwen in witte leggings en spijkerjasjes. De Libelle Zomerweek is begonnen.

Libelle Zomerweek

*“Dit is Fruitella light. U kunt hier een hele rol van eten, of misschien wel twee, zonder aan te komen.”
Ik probeer het zo overtuigend mogelijk te laten klinken. De twee gezette vrouwen luisteren nauwelijks. Hun hand zit al in de roze snoeppot. Met plakkende kaken lopen ze verder. Hun boodschappentrolley sleept door het zand. Verderop prijst Patricia Paay een pan aan. Eén waar je eten in kan bakken, waar je niet dik van wordt.*

Het is 2010. Nederland verkeert in diepe recessie. De krimpende economie treft Almere hard. In een stad waar het percentage huisbezitters gemiddeld hoger is dan in de rest van Nederland worden fluctuaties in woningwaarde en hypotheekrente direct gevoeld.

Naast de gespannen situatie door de economie, waardoor veel Almeerders ook zonder baan komen te zitten, is er teleurstelling over de veranderingen in de stad. Oud-Amsterdammers, die in de jaren '70 naar Almere vertrokken, idealiseren de pioniersperiode. Zij missen de hechte gemeenschap. De tijd dat iedereen elkaar kende en de kinderen van een ander in de gaten hield. De stad wordt anoniemer, er is minder groen en meer criminaliteit en de wijken worden ouder. Dat was niet waarvoor ze naar Almere waren gekomen.

De onvrede lijkt de voedingsbodem te zijn voor een eclatante overwinning van de PVV in Almere, die dat jaar voor het eerst meedoet met de Gemeenteraadsverkiezingen. Met negen zetels komt de partij in de Almeerse gemeenteraad, maar zal niet meebesturen.

Het nieuwe college realiseert zich maar al te goed dat er iets moet gebeuren. Almere maakt noodgedwongen een pas op de plaats. En dat blijkt een *blessing in disguise*.

De plannen voor Almere 2.0 die in de jaren daarvoor zijn vormgegeven door oud-wethouder Duivesteijn treden in werking. Almere zal op verantwoorde wijze doorgroeien, maar met oog voor de unieke krachten van de stad: de mens centraal en ruimte voor het groen. De jaren die volgen staan in het teken van de herontdekking van de stad. Zoals Duivesteijn het omschrijft: "We hebben de ziel van de stad opnieuw gevonden. Almere is geen compacte stad. Daar moeten we dus niet naar streven. Dan zouden we de stad kapotmaken."

Ik ben vijftientig en ook ik ontdek mijn oude thuisstad opnieuw. Het schrijven van mijn scriptie levert me meerdere zenuwzinkingen op. Daarom spring ik regelmatig op de fiets richting Almere. Verlangend naar de rust en ruimte van de polder om mijn hoofd weer leeg te maken. De frisse wind die (weer) door Almere waait doet me goed.

Zoals een wijs man ooit zei: *never waste a good crisis*.

Thuis

"Mijn ketting lag er maar één keer af!" Ik kom onderaan de Hollandse Brug tot stilstand, waar mijn vader op me staat te wachten. De brug is de laatste etappe op de route Amsterdam – Almere. Op mijn gele racefiets, die ik voor vijftig euro op het Waterlooplein kocht, leg ik de tocht regelmatig af om de drukte van Amsterdam te ontvluchten. Mijn helm knelt en mijn billen doen pijn. Maar wat geeft het. Links, daarachter het spoor, varen zeilbootjes en rent een hond vanaf het strand het IJmeer in. Ik ben thuis.

Het is 2018. De warmste zomer sinds 1976 ligt net achter ons. We hebben de klimaatverandering in het gezicht gekeken, zo wordt vaak gezegd. Iedereen weet en voelt dat er 'iets' moet gebeuren, maar we blijven lethargisch. Het gevoel dat je op individuele schaal maar weinig kunt betekenen overheerst en daarom wordt er hoopvol naar het bedrijfsleven en de overheid gekeken. Hoe kunnen zij ervoor zorgen dat de volgende generatie niet in een ondergelopen Nederland komt te wonen?

Ondertussen wordt het in de steden drukker en drukker. De voorspelling is dat in 2050 zo'n 70% van alle mensen in een stedelijke omgeving zal wonen. Amsterdam wordt langzaamaan een volle, anonieme metropool. Zo lijken de vraagstukken waar Almere ooit haar oorsprong in vond, weer actueel te worden. Hoe richten we de steden van de toekomst zo in dat ze leefbaar blijven voor de mens en dat tegelijkertijd de negatieve consequenties voor het milieu beperkt blijven?

Het lukt Almere steeds beter om voor het voetlicht te krijgen dat zij zo'n stad van de toekomst *is*. Het imago van de stad zit in de lift. Zo worden de groene initiatieven, zoals de ecologische, zelfvoorzienende woonwijken waarbij de voetafdruk van de bewoners zo beperkt mogelijk gehouden wordt, nationaal en internationaal geroemd. En, dat wonen in een stad ook idyllisch en landelijk kan zijn, bewijst Almere Duin.

Met zo'n 40.000 vrachtwagens aan zand is in de afgelopen jaren een nieuw duinlandschap met plek voor 3.000 woningen gecreëerd. Het Almeerderstrand is de achtertuin geworden van een woonwijk. De plek is gewild. En niet alleen onder Almeerders. Zo ging 85% van de al opgeleverde woningen naar Amsterdammers. Mensen vinden Almere weer aantrekkelijk vanwege haar oorspronkelijke kernwaarden: rust, ruimte en groen. Gecombineerd met levendigheid nabij.

Ik ben tweeëndertig en woon nog altijd in Amsterdam. Met het oog op toekomstige kinderen, speur ik regelmatig Funda af, maar lijk mijn droomhuis maar niet te vinden. Mijn conclusie: ik ben opzoek naar een boerderij op de Dam. En die bestaat niet in Amsterdam. Om mijn blikveld te verbreden ga ik een experiment aan: ik kampeer een week bij het Almeerderstrand. Hoe zou het zijn om weer in Almere te wonen?

Almeerderstrand

"Is het niet koud?" roep ik vanaf de steiger naar de oudere man die dobbert in het IJmeer alsof hij in de Caribische Zee ligt. "Het is heerlijk!" roept hij terug. Een meerkoetenfamilie peddelt voorbij. De zon weet niet door de wolken heen te breken en toch is het boven de dertig graden. De dag kabbelt voort en afgezien van een hardloper die voorbij rent, verandert mijn uitzicht niet. Waar de stad nooit slaapt, lijkt het strand nooit wakker te worden.

Het is 2028. Ik bestel mijn tweede cola. De herinneringen van mij en mijn ouders aan het Almeerderstrand zijn nog levendig, ondanks dat het hier zo anders geworden is. Ik heb het gebied in veel gedaantes leren kennen: van een uitgestorven plek waar mensen alleen kwamen om de hond uit te laten tot een overvol evenemententerrein.

Dan beseft ik dat ik nu naar Almere 3.0 kijk. Een uitgebalanceerde stad. Ik zie levendigheid en rust, ik zie ongepolijst en mooi, ik zie natuur en wonen.

Aan Almeerders werd tien jaar geleden gevraagd hoe zij wilden dat dit gebied zou worden. De boodschap was duidelijk: een plek waar Almeerders elkaar tegenkomen en waar niet-Almeerders, het echte Almere leren kennen. Een gebied dat verbindt. Waar mensen in *cubicals* aan het strand kunnen flexwerken, maar waar je ook in de schaduw van de oude berken een boek kunt liggen lezen.

De leegte van het Almeerderstrand is gevuld, zonder de ruimte te zijn kwijt geraakt. Alleen met in het achterhoofd de ontwikkeling die Almere in de afgelopen vijftig jaar heeft doorgemaakt, kun je dit gebied op waarde schatten en betekenis geven, zo is mijn gevoel.

Mijn cola is op, de wind wordt frisser. Het is tijd om te gaan. Weemoedig, door een middag herinneringen ophalen, zeg ik mijn ouders gedag en loop terug naar de metro.

Bij de ingang van het station hangt een poster. Nog maar een maandje. Dan zal de internationale pers hier neerstrijken en zullen de hotels vol zitten. Dan zijn de schijnwerpers weer op Almere gericht en zal de wereld opnieuw kunnen zien wat voor bijzondere stad Almere is. Ik hoef dat gelukkig nooit meer aan iemand uit te leggen. De tweede editie van de Internationale Architectuur Biënnale Almere is daar alleen maar een bevestiging van.

“Dag Almere”, zeg ik zacht. “Tot een volgend dagje Almeerderstrand.”